

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter 2. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije je predsednica republike Nataša Pirc Musar izdala ukaz o podelitvi odlikovanja Republike Slovenije.

Za izjemni prispevek k razvoju slovenske znanosti, jedrske varnosti, energetske neodvisnosti in mednarodne prepoznavnosti Republike Slovenije

ob 60-letnici delovanja raziskovalnega reaktorja TRIGA

prejme

INSTITUT "JOŽEF STEFAN"

ZLATI RED ZA ZASLUGE.

Jedrski raziskovalni reaktor TRIGA (Training, Research, Isotopes, General Atomic) je že šest desetletij eno najpomembnejših znanstvenoraziskovalnih in strateških infrastrukturnih zmogljivosti Republike Slovenije. Od začetka delovanja leta 1966 je neločljivo povezan z razvojem slovenske jedrske stroke, izobraževanjem jedrskih strokovnjakov in ozaveščanjem javnosti o miroljubni rabi jedrske energije. Reaktor v Brinju pri Ljubljani upravlja Institut Jožef Stefan.

Reaktor TRIGA je bil in ostaja temelj izobraževanja generacij slovenskih jedrskih strokovnjakov. Omogočil je usposabljanje ključnih kadrov za varno obratovanje Nuklearne elektrarne Krško (NEK), razvoj domačega znanja za neodvisno presojo jedrske varnosti ter za utrditev strokovne odličnosti in avtonomije Slovenije na področju jedrske tehnologije. S tem bistveno prispeva k energetske neodvisnosti države ter varnosti in dolgoročni stabilnosti slovenskega elektroenergetskega sistema.

Poslanstvo delovanja reaktorja TRIGA je tudi povezovanje znanosti z gospodarstvom, zdravstvom in industrijo. V desetletjih delovanja je omogočil proizvodnjo medicinskih in industrijskih radioizotopov ter pomembno prispeval k razvoju nuklearne medicine. S tem je v prvih desetletjih obratovanja neposredno vplival na kakovost življenja in zdravje več kot sto tisoč bolnikov, ki so potrebovali terapije z radioizotopi. Hkrati reaktor podpira razvoj visokotehnoloških slovenskih podjetij in prenos znanja v industrijsko prakso.

Raziskovalni reaktor TRIGA ima izrazito mednarodno razsežnost. Deluje kot priznано evropsko in svetovno izobraževalno in raziskovalno središče, v katerem potekajo programi Mednarodne agencije za jedrsko energijo (IAEA), Evropske komisije ter številna sodelovanja s Fakulteto za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani ter z vodilnimi univerzami in raziskovalnimi ustanovami z vsega sveta.

Raziskovalni reaktor TRIGA je s svojim delovanjem umestil in uveljavil Slovenijo in Institut "Jožef Stefan" kot zaupanja vredna in aktivna soustvarjalca znanja na področju miroljubne rabe jedrske energije ter kot partnerja v najzahtevnejših mednarodnih znanstvenih in tehnoloških projektih.

Prav na reaktorju TRIGA so bile testirane komponente, prisotne pri odkritju Higgsovega bozona, za katerega je bila leta 2013 podeljena Nobelova nagrada. Z uporabo reaktorja TRIGA so strokovnjaki Instituta "Jožef Stefan" med drugim prispevali tudi k razvoju daljinsko vodenih robotov za odpravo posledic jedrske nesreče v Fukušimi na Japonskem.

Med številnimi eksperimentalnimi napravami, ki so delovale in še delujejo ob reaktorju TRIGA, velja omeniti najnovejšo obsevalno napravo KATANA (vodna aktivacijska zanka), namenjeno raziskavam aktivacije vode v fuzijskih reaktorjih. KATANA omogoča preverjanje teoretičnih modelov in razvoj ščitov pred radioaktivnim sevanjem v eksperimentalnem fuzijskem reaktorju ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor) v južni Franciji. S tem Slovenija neposredno podpira pripravo na obratovanje ITER, ki je med najambicioznejšimi mednarodnimi energetskimi projekti na svetu, in aktivno prispeva k razvoju fuzijske energije, ki bo ključna tehnologija 21. stoletja, ter krepi slovensko sodelovanje v mednarodnem fuzijskem konzorciju Eurofusion.

Posebno družbeno vrednost ima tudi vloga reaktorja TRIGA pri ozaveščanju javnosti. Z izobraževalnimi programi in obiski je pomembno prispeval k razumevanju jedrske tehnologije, krepitvi znanstvene pismenosti ter oblikovanju zaupanja javnosti v odgovorno in varno rabo jedrske energije v Sloveniji.

V šestih desetletjih delovanja je raziskovalni reaktor TRIGA postal jedro slovenskega jedrskega znanja, ki uživa mednarodno spoštovanje in prepoznavnost. Njegov prispevek pomeni trajno vrednoto za državo, njeno varnost, odgovorni razvoj in mednarodni ugled.

Republika Slovenija se z državnim odlikovanjem zlati red za zasluge Institutu "Jožef Stefan" zahvaljuje za pomembni prispevek k razvoju znanosti, jedrske varnosti, zdravstva in energetike ter za krepitev mednarodnega položaja Republike Slovenije.